

Silniční doprava - Čechy

K velkým českým vynálezům patří **Josef Brožek**. V roce 1808 sestrojil **parní vůz**, veřejně ho předvedl v Praze ve Stromovce v **roce 1815**. Tento automobil neměl žádné brzdy a řídil se **klikou**. (V té době ještě nikdo neznal volant.) Parovůz měl jeden ovládací prvek, kterým se pouštěla pára do stroje. Tím se stroj spustil. Když člověk potřeboval změnit směr - couvat, tak musel řidič slézt pod automobil, přehodit páky a znovu se rozjet. Nebo musel automobil roztlačit směrem vzad. Božkův parovůz byl ve své době sice úspěšně předveden, ale po ukradení pokladny z předváděcí akce zadlužený vynálezce v prudkém hnutí myslí svůj vůz rozbil a **pokusy** v této oblasti **ukončil**.

Během první poloviny 19.století se u nás **rozšiřovala síť silnic**. Nové silnice měly kamenný povrch, byly opatřeny příkopy, přes řeky se stavěly mosty. Budování silnic bylo drahé.

Ve městech k **přepravě osob** sloužily kočáry zvané **fiakry** tažené párem koní. Od druhé poloviny 19. století obstarávala hromadnou dopravu osob ve městech **koňská kolejová dráha**, prvenství drží Brno 1869, Praha o 6 let později. První **parní tramvaj** jezdila též v Brně, ale brzy byly parní tramvaje vystřídány elektrickými.

Lodní doprava – Čechy

Před zavedením lodní dopravy na českých tocích bylo potřeba **řeky upravit** – Labe, Vltavu a Moravu. První kolesovou **parní loď** v českých zemích sestrojil **Josef Brožek**. **Roku 1817** při předvádění Brožkovy parní lodi s lopatkovými koly se strhla bouřka a v nastalém zmatku mu byly ukradeny vybrané peníze. Zklamaný vynálezce se zatvrdil a po zbytek života se ke svým projektů vozu a lodi nevrátil.

Světový význam mohl mít lodní šroub **Josefa Ressela**, vyřešil jeho umístění na lodi. **Lodní šroub** byl vyzkoušen v Terstu v roce 1829 při plavbě parníku Civetta, Ressel si však nezajistil patentová práva, přišel proto o odměnu 20 tisíc liber a prvenství bylo přiznáno Britovi Wilsonovi, jehož pokusy probíhaly souběžně. První kolesový parník **na Vltavě** se jmenoval **Bohemia**, vyplul roku **1841** a přepravoval 140 cestujících.

Železniční doprava – Čechy

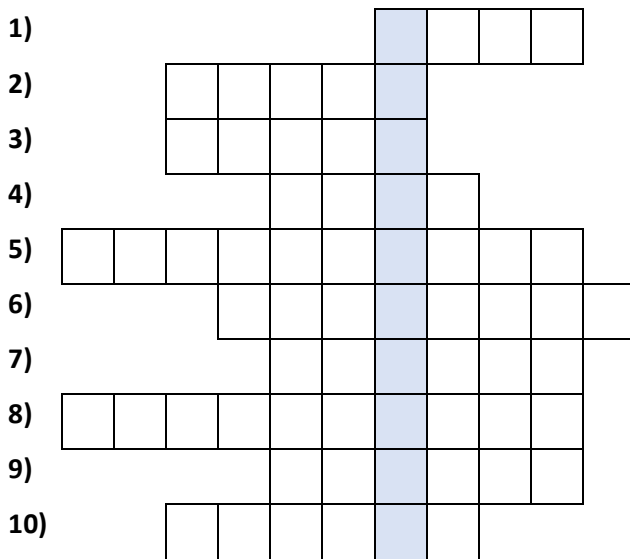
Po kolejích u nás nejprve jezdila **koněspřežka**. V roce **1830** byla uvedena do provozu jako první v Evropě na trati Budějovice – Linz a to díky **Františku Gerstnerovi**, který byl u jejího vzniku. Sloužila převážně k **přepravě soli**, až o dva roky později začala zajišťovat osobní dopravu. Koňka ujela vzdálenost 128 km za 14 hodin.

Parní lokomotiva vyjela poprvé v roce **1839** na trati Vídeň- Brno. Do Prahy přijel první vlak v roce 1845 z Olomouce po kolejích, které vyprojektoval **Jan Perner**. Jeho život ukončila záhy poté tragická nehoda – při služební cestě se vyklonil z okna vlaku při výjezdu z tunelu a narazil hlavou na sloup.

Osobní **vagony** se zpočátku podobaly kočárům, podle vybavení byly rozděleny do 4 tříd, např. vůz 4. třídy neměl ani střechu, ani sedadla. Vlaky dosahovaly rychlosti 35km/h, ale cestování doprovázely hluk, otřesy, silný kouř. **Výstavba tratí** byla velmi náročná – srovnání terénu, pokládání kolejnic, ražení tunelů, překlenutí řek mosty...

Úkol: Pomocí skenování – rychlé přehlednutí textu za účelem vyhledání konkrétní informace – doplň křížovku o vývoji dopravy v Čechách.

- 1) Pohon všech strojů z období první průmyslové revoluce.
- 2) K ovládání parovozů se používala
- 3) Kočár, který sloužil k přepravě osob po městě.
- 4) Město, ve kterém byla jako první v Čechách zavedena městská hromadná doprava.
- 5) Který typ dopravy následně zaznamenal nejrychlejší rozvoj Čechách? Svědčí o tom fakt, že máme jednu z nejhustějších sítí v Evropě.

- 6) Muž, který zprovoznil první kolejovou dopravu v Čechách.
- 7) Jméno české řeky, po které plul první český parník.
- 8) Vynález, který nahradil kola lodí.
- 9) Český vynálezce parovozu a parolodi.
- 10) Po čem jezdila koněspřežka?

Tajenka : univerzální motor, který umožnil průmyslovou revoluci

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Parn%C3%AD_automobil,
<https://edu.techmania.cz/cs/encyklopedie/fyzika/plyny/tepelne-motory/parni-vuz>
<https://nasivynalezci.webnode.cz/josef-bozek/>

MANDELOVÁ, Helena, Ilona PAŘÍZKOVÁ a Eliška KUNSTOVÁ. *Dějiny novověku*. Liberec: Dialog, 2003. ISBN 80-86761-04-5, s. 58-61

ČAPKA, František a Libor VYKOUPILO. *Dějepis: vzdělávací oblast Člověk a společnost*. 5. aktualizované vydání. Brno: Nová škola, 2016. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-813-8., s. 54-57

„Zkoumavé čtení: systematické zavedení dílny čtení a oborového čtení do výuky na 2. st. základních škol /na víceletá gymnázia v ČR“, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016346. Projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.